

Varekilsnäs 1611

Två bönder i Varekilsnäs i Stala socken, Henrik Tolleson och Jöns Klementsson, stämmer fogden Kristen Jönsson för att denne tar ut två särskilda skatter, gårdstaga och bygsel, för den jord som böndernas förfäder skänkt till Oslo domkyrka, trots att man dessutom betalar ett stort arrende för samma jord. För att styrka att den mesta odelsjorden i Varekilsnäs ägs av bönderna visar dessa upp många brev, de äldsta från 1300-talet. I breven omnämns ödegårdarna Bö, Bräcke och Tjärnekärr, som sedermera uppgått i Varekilsnäs Nordgård och Sörgård. Lagmannen Jöns Kristensson befriar bönderna från de två skatterna men klargör att utöver arrendet skall en fastavgift betalas när kyrkojorden övertas av kommande generation.

Denna dom uppvisades bland annat vid tinget den 13 december 1671 då den nya svenska överheten ställde samma krav på skatternas betalning. Ärendet hänsköts till landshövdingen. I 1659 års jordebok registreras Nordgården i Varekilsnäs som självägt hemman men Sörgården som biskopshemman. Hundra år senare, den 2 juni 1772, visades brevet upp igen inför tinget i en gränsvist med Ringseröd. Då visades också fyra andra, numera okända, norska domar upp från år 1609, 1639, 1642 och 1647.

Efter original på pergament, daterat Kungälv 6 februari 1611. Privat ägo. Sigill saknas. Se även artikel i Från vår bygd, Del III, 1969, utgiven av Tegneby Hembygdsförening.

Jens Chrestenssen laugmand i Wigen, gjør alle witterligt, at aar effther Gudz byrd 1611 then 6 februarij paa laugtinge wdj Kongelff, wore skickede Henrick Thollessen och Jens Clemindssen i Warkilssnes paa Ordost, som met then gode mand slotzherens steffning haffde her i rette steffnt Chresten Jenssen rifogit paa Ordost och Tiörn, och haffde hannom paa deris egne och theris metarffuingers wegne til at talle for hand wdj aaremaalsstage annamitt och optog aff thennem en stor tage och bögsslepeninge huer tredie aar wdaff den ene deris gard wdj Warkilssnes, som domkiercken i Osslo eller stigtet fölge nogen anpart wdj mett thennem, hworwdinden de mentte thennem skede wrett effter att meste parten i samme gaardz eijendom war deris egne eijendis odillsiord, som de mett theris trende ödegaarde Böe, Brecke och Tiernekier, haffue thennem wnderlagt och fölge lige mögit wdi, baade til nordre och westre tofften i Warkilssnes, de ochssaa kiendis thennem odelssheffd och effterfölg til den anpartz iord wdj westre tofften, som deris gamle foreldre til domkierskens thieniste wdj Osslo, thess rentte wdaff, giffuitt och forwntt haffde. Och nu derom wdj rette bore theris odilssbreffue: Först it breff wnder thuende forssegling daterit aar 1397 horledz Anders Biernessen med sin höstrw haffde salt Roualder Oluffssen och hans arffuinger marcke bol iord i Warkilssnes wdj westirgarden i Stale sogen paa Ordost liggende. Thernest en laugmandzdom giffuit wdj koning Erick regierings 10 aar (1399), hurledis Roualder Oluffssen och Tholle Andonssen haffde fört beuissligt at de haffde löst iffra marsk Erick itt halfft marke bol iord i Warkilssnes huilket och laugmandenn haffde thennom tildömtt. Noch i rette lagt dett 3 breff mett iij ssegell giffuet i koning Haagens /6?/ regieringsaar (1361?), hurledis Thore Suensen haffde ssaaltt Giord Nielssen thuo marke bol iord i Böe wdj Warkilssnes. Dett 4 breff med ij segel daterit aar 1407 hurleds Wegleg Jonssen ssaalde Thore Olluffssen /x?/ öritzbol i Warkilssnes wdj Brecke. Thett 5 breff med iij ssiegel daterit aar 1423 hurleds Giord Torleffssen affhende til Assmund Thoessen ij öritzbol i nordergaarden Warkilssnes. Dett 6 breff med ij indzegle daterit aar 1423 hurleds Truelss Thorbiörnssen haffde ssaald Amund Tholeffssen viij öritzbol wdj Brecke i Warkilssnes. That 7 breff med iij jndsigle giffuit aar 1463 hurledz Assmund Merger ssaalde Torsten Roueldssen vj öritzbol i nordergaarden Warkilssnes. Dett 8 en /sköde daterit aar?/ 1489 hurledis Helga med hendes husbonde Arne haffde ssaalt Thore Olluffssen

10 örizzboliord i Brecke wdj Warkilssnes. Thett 9 breff wnder thuennde jndzige daterit aar 1463, huorledes Thore Arffuetssen haffde löst aff Stalle kiercke –j markboliord i /Brecke i Warkilssnes der giffuit war?/ aff Assgeir Toressen sin arffuinger til atterlösen for 4 /-gelle?/. Thet 10 breff med thuende jnsegling dateret aar 1523 huorledis Jon Suenssen haffde giffuet thuende örizzboliord och thett tredie ssaalt till Amund Torleffssen i nordergaarden Warkilssnes, foruden 3 andre breff giffune aar 1523-1540 lydende paa skougetegar wdj Warkilssnes Amund Tollessen och Tolle Amunssen att tilkomme ssom forenemnde odelsbreffue i thennom sielff /wduisse?/, huormett forenemnde bönder mentte thennom bewisste loulig fölg och odelsretighet att haffue til den jord i Warkilssnes, saawel til hues jordepart som aff deris foreldre /med wrett och bewisligen?/ til domkiercken, som til den jord the endnu i heffd och fölg haffue der the och deris foreldre mand efther mand til denne dag /roligen?/ haffue /laggedielle?/ bessiddet, och begierade herom at wederfaris hues loug och ret war, saa de for slig bögssell eller tagepenning aff deris odell til kierecken er giffuit motte forskones effther at den /inslas?/ aff samme stigtejord fordres en stiff landskyld ii-j /pundt?/ smör med /mere retighed?/ det the gierne wille giffue /med rede peniths?/. Her emod berete fogden at icke hand paa stigtens wegne haffue paafört /meer forhoega?/ thennom nogit tagesmaall men ssaassom fogder och formender for hannom her af opburit haffuer, ligesaa haffuer och hand /taga neste och en helder andit?/ at kunde der emot giöre.

Tha effther den sagens lejlighed, slig theris odelsbreffue her fremwistes, huoraff erfaris eijgendomme i samme Warkilssnes deris odell at were, och forenemnde domkiercke eller stigtegodtz, at were /kennt?/ och giffuit til kircken wdaff forenemnde bönders odelsjord. Effther och at Norgis loug klarligen formelder, om nogen wil kennde sig odellss til den jord som til kircken er giffuen, och kand dett mett odelsbreffue bewisse, da maa thende war den nest at besidde for landskyld effther sex mands werdering, dog at arffuinge effther anden ska feste det aff kongens ombudzmand for en kiendelsse skyld. Thi bleff effther lougen i menige lagretts samtöcke derpaa saa for rette affsagt, forenemnde bönder i Warkilssnes att nyde bessidelsse och brug paa fornemnde stigtens jord der saaledis aff deris odell j Warkilssnes til domkierkens thiniste giffuit er for tilbörilig landgille effther lougen, dog at arffuinge effther anden skulle plichtige were, samme jord att stede och feste aff kongens ombudzman /som?/ for kierke eller stigtejord raader, til en wedkenndelsse /paa thess pg?/ bör effther lougen. Thess til winnesbyrd henger jeg mitt indzegld neden. Dattis vtt supra.